KIRAKAT A KLUBBAN

Már az előző félévben is felfigyelhettünk a folyosók plakátrengetegének új színfoltjaira. Az ELTE ÁITFK klubjának plakátjai ezek. A klub vezetője *Tuza István* III. éves tanárképzős. Őt kérdeztem a nemrég indult klubról, terveikről, céljaikról.

— *Volt-e múltja a klubnak Csepelen, amikor még a Ho Si Minh-hez tartoztatok?*

— Nem volt, bár régóta tervezte az akkori KISZ-vezetőség, hogy klubot hoz létre. Az utolsó csepeli év végén egy olyan embert választottak a KISZ-bizottságba, akinek a klub létrehozása volt a feladata.

— *És ez voltál Te?*

— Igen.

— *Milyenek voltak az új körülmények a Kazinczy utcában?*

— Óriási előny, hogy a város szívébe költöztünk. Reményeink nem váltak be teljesen, de ott Csepelen klub sem volt, és itt legalább helyet szorítottak nekünk az egyik alagsori helyiségben.

— *Hogyan kezdődött a klub szervezése?*

— Borzasztó nehezen. A rutin és a hagyományok hiánya nagy visszahúzóerő volt. Eleinte azt sem tudtuk, hogy nyúljunk a dologhoz, mire támaszkodjunk. Terveink időnként egy szolgáltató gmk-ra, időnként egy teaházra, időnként meg semmire sem hasonlítottak.

Sokat vitatkoztunk — és vitatkozunk ma is — lelkes szervezőgárdánkkal és KISZ-vezetőségünkkel. Eredetileg a klubhelyiségre támaszkodva akartuk megvalósítani céljainkat, de rá kellett jönnünk, hogy kevés nekünk az a helyiség, amely idén október második hetétől rendelkezésünkre áll. Nem annyira a helyiség méretei, mint inkább az intézmény jellege miatt.

— *Itt milyen jellegre gondolsz?*

— A jelleg: írásban is lefektetett célunk, hogy a hallgatók kedvenc tevékenységeihez keretet biztosítsunk. A hallgatók sok mindennel szeretnének foglalkozni, sok az energiájuk, de nem tudják, hogyan valósítsák meg terveiket.

— *Véleményed szerint erre szolgálnak a klubdélutánok?*

— Szó sincs róla! Csak azok vannak a kirakatban!

— *Nekem úgy tűnik, hogy számodra a háttér lényegesebb, mint a kirakat.*

— Nem. A kettő elválaszthatatlan. A kirakat funkciói: biztosítja a nyilvánosságot csoportjaink, szakköreink számára; fórum az iskolán kívüli amatőr művészeti csoportoknak; végül, de nem utolsósorban ezeknek a rendezvényeknek a bevételéből tudjuk támogatni a kereteink között működő csoportokat.

— *Milyen csoportjaitok működnek jelenleg?*

— Eddig két induló szakkörünk van, az egyik egy fotószakkör, a másik egy filmklub, amelyen a Balázs Béla Stúdió filmjeit vetítjük, és a munkatársaival találkozhatnak az érdeklődők.

— *És hogyan álltok a „kirakattal"?*

— A „kirakathoz" nem kell más, csak lelkes szervezők, hely és valaki (esetünkben a KISZ-vezetőség), aki kölcsönad annyit, amennyiből meg tudjuk szervezni a rendezvényt.

— *Melyek voltak a legsikeresebbek?*

— A tavaly áprilisi ecquadori est, amelyet dél-afrikai diákok rendeztek közreműködésünkkel, és idén, az október 26-i rendezvényünk, ahol amatőr együttesek adtak sikeres koncertet.

— *És mik a terveitek?*

— Konkrét terveink nincsenek, mert az utóbbi egy év alatt bebizonyosodott, hogy nem érdemes hosszú távú terveket készíteni. A terveket a pénztárcánkhoz kell igazítani, és mivel önfenntartók vagyunk, nincs semmi biztosítékunk a jövőre nézve. Így aztán csak egy hónapra előre tervezünk. A jövőben szeretnénk minél több szakkört indítani, rendezvényeinkre színjátszó csoportokat hívni. Közben nem feledkezünk meg a többi művészeti ág képviselőiről sem.

Szeretnénk bekapcsolódni az ELTE kulturális vérkeringésébe. Így más karok hallgatóit is szeretettel látjuk szervező munkánkban, a „kirakatban" és a „háttérben" is.

BENKE GÁBOR

Történelem – oktatás – korszerűsítés

NAGY PÉTER TIBOR – DÍJNYERTES DOLGOZATÁRÓL

— *A dolgozatban nincs szó arról mi jellemzi napjaink történelemoktatását. Hogyan épül a javaslatod az eddigi tantervre?*

— Ami eddig történt, az jól ismert, sajnos, épp azért, mert több generáció „tanulta végig" így az egyetemet. A szakítás azért tűnik ilyen radikálisnak, mert ez egy hosszú távú fejlesztési koncepció. Széles alapozó képzésre van szükség, az előtanulmányok kiterjedt rendszerére, ahol történetfilozófiai, elméleti problémákról, hosszú távú társadalmi, gazdasági, politikai, művelődéstörténeti tendenciákról van szó. A segédtudományok anyagában közelíteni kellene az oktatás tényleges anyagához, az ó- és középtörténeti oktatásban jól használható formában kell oktatni a jelenlegi ismeretanyagot, s az óraszám legalább felében az új és legújabbkor történethez használható ismeretanyagot kellene oktatni.

Bizonyos törzsanyag „továbbfutása" mellett III. évtől a képzést elágazóvá kellene tenni speciális tanulmányokra. Biztosítani kellene egy a témában, tudományágban való elmélyülést. Az óraszám, de legalább a befektetendő energia felét erre kellene fordítani.

— *Segíti-e koncepciód a tanárképzést? Hiszen a tanárnak végig kellene tanítani a magyar- és a világtörténelmet... Ha a képzés a fokozott specializáció felé halad, képes lesz-e erre?*

— A tanárképzési funkció már két okból sem csorbulna. A modern történelemtanítási elméletek szerint már nem a tankönyvben kért adatok megtanulása a lényeg, hanem — mivel a történelmi ismeretek tömegével zúdulnak a gyerekekre — a történelmi megismerési tevékenység begyakoroltatása. Tehát a diáktól is olyan önálló munkát várna, amelynek módszertanát felső fokon csak ezzel az elágazó képzéssel, egyéni munkatervvel, elmélyüléssel lehetne megtanítani. Másrészt pedig — egy társadalmi reformfolyamat részeként — *a „tudós tanár" típusának feleleventése lenne a cél, akinek kevesebb órája van a középiskolában, de önképzőkört vezet, egyénileg foglalkozik a tanítványaival, speckollt tart az egyetemen, publikálja saját kutatásait.* Ha minderre van igénye — és sokaknak van igénye — miért kell már az egyetemen elzárni a leendő történelemtanárokat a tudományban való elmélyüléstől?

Egyébként az új javaslat szerint is végig kellene tekinteni az egész történelmet, vizsgázni kellene az egészből. S a javasolt új tantárgyak művészettörténetét, a közgazdaság-politológia óraszámát, vallástörténetét stb. révén éppen a leendő történelemtanár társadalomtudomány integráció tevékenységéhez nyújthatnánk segítséget.

— *Leírod, hogy az előadások nagy része időpazarlás. Ha nem lebilincselő az előadó személye, kár az időért, hiszen helyettesíthető lenne könyvekkel, stencilezett anyaggal.*

— Igen, a javaslat azt tartalmazza, hogy az előadás mai formájában szűnjön meg, alakuljon át különböző történészek „nyilvános vitafórumává". Ehhez persze új és jó kézikönyvek kellenek. A javaslat nem zárja ki, hogy fakultatív előadások induljanak egy-egy témából, akár minden félévben több is — de ezeknél ne az adminisztratív kényszer, vagy a vizsgától való „fortélyos félelem" legyen a beülésre motiváló erő, hanem tényleg az oktató szuggesztív egyénisége. Ha már itt tartunk: *az elágazó képzés, az egyéni munkaterv éppen azt tenné lehetővé, ami a leginkább hiányzik: az elmélyült oktató-hallgató kapcsolatot, a több éven át folyó szemléletalakítást, a „szeminárium" szó eredeti jelentésének korszerűsített visszanyerését, a kollektív alkotómunka, magyarán szólva: új történeti iskolák kialakítását.*

Tata

Grafikusunk

E számunk grafikai anyagát Árvay László, az Iparművészeti Főiskola másodéves gobelinszőnyegtervező szakos hallgatója bocsátotta rendelkezésünkre. Övé a szó:

— Irigylem kissé Heiszler Zolit, aki egy korábbi EL-számban korán kialakult és egyértelmű orientációról beszélhetett. Én a pályára (illetve annak előterébe, a Főiskolára) nagy vargabetűvel kerültem. Bár ügyesen rajzolgattam már az általános iskolában is — de híres tanuló sem voltam, s elég érett sem ahhoz, hogy felelősséggel készültem volna bármilyen hivatásra. Így aztán Sátoraljaújhelyre kerültem mezőgazdasági szakközépiskolába, aholis képzőművészeti ambícióim kimerültek a tankönyvek kicirkalmazásában, meg az iskolabáli dekorációk megalkotásában...

Kertész lettem tehát a SA-SAD-nál. A fordulópontot az jelentette, amikor apámat, aki statisztikus, egy ENSZ-megbízatás több évre Genfbe szólította s vele tarthattam én is. Ez alatt az idő alatt s hazatérésünk után munkáimból, rajzaimból már eléggé komoly anyag gyűlt össze ahhoz, hogy — föladván korábbi gátlásosságomat — be merjek kopogtatni Szabó Jánoshoz, az Iparművészeti Főiskola rajztanárához. Ő azután befogadott előkészítő szakkörébe, ahol a rajzolás mellett textiles szaktervezési feladatokat is kaptunk.

Meg kell mondjam, hogy a szakkörben én voltam a leggyengébb, legfeljebb csak ötleteim voltak akkor. Első felvételi kísérletem nem is sikerült. Szabó tanár úrtól azonban kaptam nyárra feladatokat, amelyeket aztán szeptemberben tetszéssel fogadott, s ekkor lettem igazából a tanítványa. Egy évig az ő felügyelete és rendszeres korrektúrája alatt dolgoztam, s 26 évesen föl is vettek a főiskolára. Az alapképzés után Szabó tanár úr néhány szép gobelin-terve, és Piesznivy Károly ösztönzése indított a festészethez igen közel álló gobelin felé. Hát így lettem gobelin-textil szakos.

A most közölt munkáim nagy része is textiltervnek készült. Annak az általánosan megfogalmazható mechanizmusnak az eredményei tehát, amikor valaminek a naturális ábrázolását addig egyszerűsítjük, addig próbálkozunk újabb és újabb leképezésével, amíg olyan új születik belőle, amely azért még őrzi az eredeti téma jellemző jegyeit. Persze ezek nem kiforrott művek még, sokkal inkább az útkeresés termékei. Nevezd csak nyugodtan zsengéknek őket...

(Stifner)

Tere(p)-fere

26 évvel ezelőtti születésekor *„Téli falusi népművelési gyakorlat"*-nak nevezték el azt a formát, amely a „nép" és a leendő értelmiség találkozását volt hivatva elősegíteni. Azóta a TNGY betűszó megmaradt (jelezve, hogy valami folyamatos mozgalomról van szó, amelynek vannak veteránjai szerte az országban), bár újabban közművelődési terepgyakorlatnak vagy közéleti-közművelődési gyakorlatnak hívjuk, hogy valahogyan kifejezzük a változásokat. De ezek a nevek éppúgy nem fedik a lényeget, mint pl. a szociológiai terepgyakorlat elnevezés.

A tények: február elején, különböző egyetemekre és főiskolákra járó hallgatók, 4-6 fős csoportokban 10 napot töltenek egy-egy általuk választott településen. Itt — a helységre jellemző sajátosságnak megfelelő — témakörökben vizsgálódnak, igyekeznek felderíteni a felfedezett jelenségek okait és következményeit; álláspontjukat egymás véleményével is és a helyiek véleményével is ütköztetik. A helyszínen egy gyakorlatvezető segíti a munkájukat, programjavaslatokat készít, segít megszervezni a gyakorlatosok kívánsága szerinti látogatásokat, találkozásokat és gondoskodik a szállásról, étkezésről.

Az északi országrészben — ez 48 települést és 31 felsőoktatási intézményt jelent — az *Egyetemi Könyvtár* felsőoktatási tanácsadó szolgálata szervezi a gyakorlatot.

Hogy a tíz nap hatékony munkával telhessen el, felkészülésre szükség van. Ezt minden egyetem-főiskola külön szervezi meg hallgatóinak. Az ELTE-n ez két hét végi programot jelent, péntek este megbeszélést az *Eötvös Klubban*, szombat—vasárnap terepszemlét, választható útvonalon. Még az egyik ilyen hét vége hátravan: november 23—25-én. Pénteken kutatásmódszertani tanácsadás lesz és beszélgetés az *Országos Közművelődési Tanácskozás* tanulságairól. A szombat—vasárnapi útvonalak:

1. Vác—Balassagyarmat—Hollókő

2. Gyöngyös—Eger—[illegible]vaj

3. Tokaj—Sárospatak—Miskolc.

Aki az itt felsorolt tényeken kívül a lényegre is kíváncsi, tanácsadó szolgálatunkat megtalálja az Eötvös Klub emeletén (telefon: 174-967), és — pl. a korábbi évek beszámolóit olvasgatva — eldöntheti, részt akar-e venni ebben a csak most, hallgatóként átélhető kalandban.

Az EL következő számában összeállítást közlünk a beszámolókból.

P. A.

HALLGATÓI PÁLYÁZAT KOSZTOLÁNYI

A XX. sz. Magyar Irodalomtörténeti Tanszék és a Mai Magyar Nyelvi Tanszék Kosztolányi Dezső születésének 100. évfordulója alkalmából pályázatot hirdet. A következő pályatételeket tűzik ki:

I. 1. Egy szabadon választott Kosztolányi-vers elemzése

2. Kosztolányi novellatípusai (ábrázolás, szerkezet, alakok stb.)

3. Kosztolányi Pacsirta című regénye (komplex elemzés)

II. 1. Hagyomány és újítás Kosztolányi nyelvében

2. Kosztolányi versmondatai (egy-egy ciklus vagy kötet alapján)

3. Egy Kosztolányi-novella nyelvi, stilisztikai és szövegtani elemzése

A dolgozat leadásának határideje 1985. március 22.

Kérjük, a pályázatokat Kovács Tiborné tanszéki előadónak adják át (III. em. 56.)

Az eredményhirdetésre 1985. március 29-én kerül sor.

A legjobb munkák szerzői között a következő díjakat osztjuk ki:

Két I. díj 3000—3000 Ft.
Két II. díj 2500—2500 Ft.
Két III. díj 2000—2000 Ft.

XX. sz. Magyar Irodalomtörténeti Tanszék
Mai Magyar Nyelvi Tanszék

Kukorelly Endre: A VALÓSÁG ÉDESSÉGE

Reménytelenül összekeveredett / minden szavunk / Egyedül vagy / Egyedül vagyunk / mint a porcukor

Ez a pár sor lehetne legkifejezőbb mottója *Kukorelly Endre* első verseskötetének. Elidegenedett világban, tragikusan egyedül, a világot megfigyelőként tekintő ember szólal meg ezekben a versekben. Annak ellenére, hogy a költő 30 éves, feltűnően lezárt, megmásíthatatlan sorsot sugallnak a sorok:

Olvad a tél a háztető zenél / és feneketlen / ami felé tipegünk

A világot szemléli, leírja, de nem alakítja, nem kíván beleszólni — mert úgy érzi, nem tud — a történtekbe. Az alakíthatatlan világot tehát „alulnézetben" látja a költő, jellegzetesen távolságteremtő stílusban:

A strandon általában víz van / ha tenger van az az igazi strand / mert a medencébe nem férek bele / vagy más nem fér be tőlem a medencébe

Ebből az „alulnézetből" néha egyszerűen csak „új nézet" lesz, mikor is a költő olyan perspektívát mutat, amely megdöbbentően evidens, bár valószínűleg soha nem gondoltunk rá.

Ez a perspektíva különös színt ad Kukorelly képalkotásának, szinte megfiatalítja az olvasót, gyermekivé teszi a szemét. Gyermekivé, s szónak őszinte, rácsodálkozó, elfogulatlan értelmében. Olyan csodáit fedezi fel a világnak, amelyeket nélküle nem látnánk, egyszeriséget talál ott, ahol nélküle mindennapiságot látnánk.

A zenészek nyakig belecsúsznak / a zenészek árkába ott

Ez a képalkotás iróniukussá teszi a versek hangvételét, hiszen a világot nem a komoly felnőttek szemével láttatja, nem a megszokott súlyuk szerint értékelve a dolgokat. Az iróniával távolságot teremt és növel a világ és az olvasó között. Természetesen nemcsak távol akar tartani a világtól, hagyományoktól a költő, hiszen szereti azokat, sőt ragaszkodik hozzá. Archaizáló nyelvi fordulataival, egy-egy sorral emlékeztetve, vagy képi világot felidézve ragaszkodik költészeti hagyományainkhoz: *Ligetünkben egykor, / Ész egy ponyva alatt.*

Nemcsak a választott elődökkel él bensőséges kapcsolatban a költő, a természet is közel áll belső világához. A természet elemei közül is a legmeghittebb viszony a vízzel van. A vízzel, amely elmossa fájdalmát, amelyben megmerülve megtisztul teste-lelke, amelyben fel tud oldódni, meg tud semmisülni, legyen a víz cseppfolyós, jéggé dermedt vagy akár hótakaró. *(Mire jó a tenger)*

Legszervesebben jellemző Kukorelly Endre egész (eddigi) költészetére az általa létrehozott grammatizáló költői nyelv. A versek keletkezésének időpontjától szinte függetlenül minden műve ezen a szavakat újjácsoportosító, meghatározott ritmusban törtdelő nyelven íródott. Ugyanazzal a gyermeki őszinteséggel tud nyelvünk jelentéstanának mindennapi csodáira rácsodálkozni, mint amit már képalkotásával kapcsolatban említettem. Remek technikával bontja és csoportosítja újra a gondolatsorokat, hagy formailag félbe tartalmilag érthető mondatokat. Ez az új költői nyelv- és szótan fogja össze Kukorelly Endre első kötetét.

Ha a csajkában épül a leves / akkor csajka formájú a leves / begyűröm a kanalat a leves / be erre mozgásba jön a leves / és kitekint a szélén hogy leves / se magát a földre vagy ne vesse"

Ez a kötet jó válogatása a költő kísérleteinek: hogyan próbál újat teremteni, hagyományokat megőrizni, formákat alkotni és új tartalommal megújítani. A legérdekesebb pedig az, hogy a kísérletezéstől nem lesz szétesző a kötet, mert összefogja azt a születő új poétanyelv. A próbálkozások sokszínűségét a versek tematikája gondozza, s letisztulásra is ezen a téren van szüksége e költészetnek. Összességében formailag már kiforrott, témájában még korántsem elkötelezett költő Kukorelly Endre.

Berzsenyi Eszter

Az Afrika-kutatás folytatódik

1984. október 31-én délután tartotta új vezetőségválasztó közgyűlését az Afrika Kutatási Program közössége. Eddig az AKP a BTK Folklór Tanszék égisze alatt működött. Az újabb elképzelések szerint a különféle intézeteket képviselő afrikanisták fokozzák tevékenységük multidiszciplináris jellegét, emellett az alkalmazott kutatások felé fordulnak. A közgyűlés határozatban biztosította mindeki számára, így amatőröknek, egyetemistáknak, külföldi ösztöndíjasoknak és szakértőknek egyaránt a munkába való bekapcsolódás lehetőségét. — Az AKP nyomdokain haladó kutatási közösséget ezentúl az ELTE Regionális Földrajz Tanszéke támogatja Dr. Sárfalvi Béla professzor irányításával, akit a közgyűlés elnökké választott. Az új titkár dr. Benkes Mihály adjunktus.